

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
RETORIKA IR TEISINĖ KALBA	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Antanas Smetona Kitas (-i): doc. dr. Marius Smetona	Vilniaus universitetas, Filologijos fakultetas, Taikomosios kalbotyros institutas, Universiteto g. 5, LT-01513, Vilnius tel. (8 5) 2687205, el. paštas: antanas.smetona@flf.vu.lt

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	2 (pavasario) semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	131	32	101

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
Tikslingai ugdyti studento kalbos kultūrą ir iškalbą – bendrąją retorinę kultūrą. Supažindinti su kalbos politika, kodifikavimo principais, specialybės kalbos specifiška, teisės terminų daryba. Įdiegti juridinių kalbų stiliaus kultūros normas, oratorinio meistriškumo svarbą teisininko asmenybei, kad studentai gebėtų reikšti mintis taisyklinga kalba, adaptuoti teisės terminus, taisyklingai ir tiksliai taikyti žodžių reikšmes, logiškai ir įtikinamai argumentuoti, kelti klausimus ir korektiškai į juos atsakyti teisiniame diskurse.		
Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Studentas: - gebės atpažinti ir ištaisyti terminų darybos, kalbos kultūros klaidas specialybės tekste, suvokti specialybės kalbos terminų ypatumus;	Seminarai: pateikiamos užduotys atsižvelgiant į kalbos lygius: tarimas, kirčiavimas, leksika, morfologija, sintaksė.	Egzaminas (atvirų ir uždarų klausimų testas).
- įgis retorikos mokslo žinių ir supratimo, išmanys viešųjų kalbų specifiką teisės srityje;	Interaktyvios paskaitos. Teorinės literatūros studijavimas. Seminarai: viešųjų kalbų analizės užduotys.	Viešosios kalbos retorinė analizė. Dalyvavimas seminaruose. Egzaminas (atvirų ir uždarų klausimų testas).
- gebės analizuoti ir vertinti viešąsias kalbas ir oratorių kalbėjimą;	Interaktyvios paskaitos. Teorinės literatūros studijavimas. Seminarai: viešųjų kalbų analizės užduotys.	Viešosios kalbos retorinė analizė.
- gebės pasirengti viešajai kalbai ir ją pasakyti, valdyti balsą, kūno kalbą – gestus, mimiką, laikyseną. Taip pat veiksmingai dalyvauti debatuose teisine tema;	Interaktyvios paskaitos. Teorinės literatūros studijavimas. Seminarai: viešųjų kalbų sakymas, dalyvavimas debatuose.	Viešosios kalbos sakymas. Dalyvavimas diskusijoje (debatuose).
- gebės kritiškai ir kūrybiškai mąstyti, rodyti iniciatyvą.	Seminarai: viešųjų kalbų analizės užduotys, viešųjų kalbų sakymas, sakymas, dalyvavimas debatuose.	Dalyvavimas diskusijoje (debatuose). Viešosios kalbos retorinė analizė. Viešosios kalbos sakymas. Darbas seminaruose.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminariai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Valstybinė kalbos politika. Valstybinės kalbos politikos įgyvendinimas ir tikslai. LR Konstitucija apie kalbų politiką. Valstybinės kalbos įstatymas. ANK ir valstybinė kalba.	2		2				4	12	Praktinės užduotys: susipažinimas su kalbos politikos teisine baze.
2. Bendrieji specialybės kalbos dalykai. Kalbos lygiai, kalbos norma ir jos šaltiniai. Kodifikavimo principai.	2		2				4	12	Praktinių užduočių atlikimas: specialybės kalbos sakinių taisymas, taisyklingų sintaksinių konstrukcijų parinkimas, linksnių klaidos, taisyklinga prielinksnių ir polinksnių vartoseną.
3. Terminologijos pagrindai; teisės terminija. Objektas, sąvoka, terminas. Intensija ir ekstensija, sąvokų santykiai. Apibrėžties rašymo principai, ydingosios apibrėžtys. Gero termino požymiai. Terminų šaltiniai. Teisės terminų (sąvokų) sistema.	2		2				4	12	Praktinių užduočių atlikimas: terminų daryba ir kirčiavimas.
4. Juridinės kalbos ypatumai. Įstatymų kalba. Teismo proceso kalba. Administravimo kalba. Politikos kalba. Nereglamentuojamos juridinės kalbos sritys.	2		2				4	13	Praktinių užduočių atlikimas: juridinio teksto taisymas.
5. Juridinės retorikos mokslo samprata, objektas, apibrėžimas. Persvazijos samprata. Teisininko oratoriaus asmenybė. Neverbalinė kalba, kūno kalba.	2		2				4	13	Teorinės literatūros studijavimas: KOŽENIAUSKIENĖ, R. Juridinės retorikos pagrindai. Vilnius: Registrų centras, 2009, p. 33-67, p. 429-468; KOŽENIAUSKIENĖ, R. Retorika: iškaltos stilistika. 2-asis patais. leid. Vilnius: MELI, 2001, p. 15-19, p. 20-41; ZAREFSKY, D. Oratorystės menas: sėkmės strategijos. Vilnius: Alma littera, 2011, p. 29-54, p. 134.
6. Viešųjų kalbų klasifikacija. Viešųjų kalbų struktūra. Viešosios kalbos rengimas. Tinkama medžiagos atranka temai. Temos formulavimas. Kalbos tikslo nustatymas. Kalbos planavimas. Pagrindinės minties (tezės) samprata ir formuluotė, kitų svarstomų klausimų ir problemų nusistatymas. Adresatas. Auditorijos analizė. Kalbos situacija.	2		2				4	13	Teorinės literatūros studijavimas: KOŽENIAUSKIENĖ, R. Juridinės retorikos pagrindai. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2009, p. 71-81; KOŽENIAUSKIENĖ, R. Retorika: iškaltos stilistika. 2-asis patais. leid. Vilnius: MELI, 2001, p. 42-79, p. 94-100, p. 372-385;

									ZAREFSKY, D. Oratorystės menas: sėkmės strategijos. Vilnius: Alma littera, 2011, p. 61-69, p. 139-200, p. 503-536.
7. Loginė ir retorinė argumentacija. Argumentacija – dialogiškiausia viešosios kalbos dalis. Argumentavimo tikslas – įrodyti ir įtikinti. Loginių argumentų, skirtų įrodyti, tipai. Pagrindinių logikos dėsnių paaisymas. Retorinė argumentacija ir samprotavimo būdai skirti įtikinti: analogija, entimema, dilema, grandinė ir kt. Argumentavimo klaidos. Nepatikimų argumentų kritinis vertinimas ir jų atėmimo būdai. Argumentų <i>ad hominem</i> ir <i>ad personam</i> samprata. Demagogijos ir manipuliavimo metodų atpažinimas kalboje. Pagrindiniai polemikos diskusijos (dialogo, debatų) principai. Klausimų tipai, Atsakymų tipai.	2		2				4	13	Teorinės literatūros studijavimas: KOŽENIAUSKIENĖ, R. Juridinės retorikos pagrindai. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2009, p. 85-97, p. 163- 221; ZAREFSKY, D. Oratorystės menas: sėkmės strategijos. Vilnius: Alma littera, 2011, p. 279-309; KOŽENIAUSKIENĖ, R. Retorika: iškaltos stilistika. 2-asis patas. leid. Vilnius: MELI, 2001, p. 101-153; HUMES, Janes C. Čerčilio iškaltos, Linkolno tvirtybė: geriausių oratorių sėkmės paslaptys. Vilnius: Vaga, 2006, p. 20-27; p. 203-220.
8. Viešosios teisininko kalbos ir stiliaus kultūra. Pagrindiniai viešosios kalbos stiliaus reikalavimai. Tropų, figūrų, sentencijų, frazeologijos, literatūrinių citatų vartojimas viešojoje kalboje. Raktas į retorinę sėkmę.	2		2				4	13	Teorinės literatūros studijavimas: KOŽENIAUSKIENĖ, R. Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė. Vilnius: VU leidykla, 2013. KOŽENIAUSKIENĖ, R. Iškaltos praktika. Vilnius: VU leidykla, 2013. KOŽENIAUSKIENĖ, R. Juridinės retorikos pagrindai. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2009, p. 85-97; p. 231-252; p. 315-400; KOŽENIAUSKIENĖ, R. Retorika: iškaltos stilistika. 2-asis patas. leid. Vilnius: MELI, 2001, p. 154-348; ZAREFSKY, D. Oratorystės menas: sėkmės strategijos. Vilnius: Alma littera, 2011, p. 341-372; HUMES, Janes C. Čerčilio iškaltos, Linkolno tvirtybė: geriausių oratorių sėkmės paslaptys. Vilnius: Vaga, 2006, p. 137-181.
Iš viso	16		16				32	101	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Kaupiamasis vertinimas (retorikos dalis 50%):			
Darbas seminaruose	5	Semestro metu	- atlikus 70 proc. seminarų užduočių – 0,5 balo; - atlikus mažiau nei 70 proc. seminarų užduočių – 0 balų. - dalyvavimas seminaruose yra privalomas. Už visus be svarbios pateisinamos ir pagrindžiamos priežasties (liga, artimojo mirtis ir pan.) praleistus seminarus turi būti atsiskaitoma semestro metu seminarų dėstytojų nustatyta tvarka žodžiu atsakant į pateiktus klausimus. Turint įsiskolinimą už seminarą (-us) (nedalyvauta ir neatsiskaityta arba nedalyvauta ir atsiskaitymas neigiamas), neleidžiama laikyti egzamino.

Viešosios kalbos sakymas	15	Semestro metu	- tinkamai parengus viešąją kalbą ir ją pasakius pagal oratoriui keliamus reikalavimus – 1,5 balo; - esant neesminių pastabų dėl viešosios kalbos ir oratoriaus atlikimo – 1 balas; - esant esminėms pastaboms dėl viešosios kalbos ir oratoriaus atlikimo – 0,5 balo; - kalbos neparengus – 0 balų.
Dalyvavimas diskusijoje (debatai)	15	Semestro metu	- už aktyvų dalyvavimą diskusijoje (debatuose) ir argumentuotą diskutavimą – 1,5 balo; - už pakankamą dalyvavimą diskusijoje (debatuose) – 1 balas; - už neaktyvų dalyvavimą diskusijoje (debatuose) – 0,5 balo; - nedalyvavus diskusijoje (debatuose) – 0 balų.
Viešosios kalbos/rašytinio teksto retorinė analizė	15	Semestro pabaigoje	- už išsamią analizę – 1,5 balo; - už pakankamą analizę – 1 balas; - už neišsamią analizę – 0,5 balo; - analizės neatlikus – 0 balų.
Kaupiamasis vertinimas (specialybės kalbos dalis 50%):			
Darbas seminaruose	5	Semestro metu	- atlikus 70 proc. seminarų užduočių – 0,5 balo; - atlikus mažiau nei 70 proc. seminarų užduočių – 0 balų. - dalyvavimas seminaruose yra privalomas. Už visus be svarbios pateisinamos ir pagrindžiamos priežasties (liga, artimojo mirtis ir pan.) praleistus seminarus turi būti atsiskaitoma semestro metu seminarų dėstytojų nustatyta tvarka žodžiu atsakant į pateiktus klausimus. Turint įsiskolinimą už seminarą (-us) (nedalyvauta ir neatsiskaityta arba nedalyvauta ir atsiskaitymas neigiamas), neleidžiama laikyti egzamino.
Egzaminas	45	Semestro pabaigoje	Egzaminas raštu vykdomas atvirų ir uždarų klausimų testo VU Virtualioje mokymo aplinkoje forma. Testas sudarytas iš dviejų dalių: (1) Netaisyklingų sakinių, gramatinių konstrukcijų, leksemų taisymas, atsižvelgiant į kalbos lygius (30%) : 10 – 9 – taisyklingai ištaisyti beveik visi sakiniai; 8 – 7 – ištaisyta dauguma sakinių; 6 – 5 – palikta daug neištaisytų sakinių; 4 – 0 – palikta 2/3 ir daugiau neištaisytų sakinių. Gautas įvertinimas už netaisyklingų sakinių, gramatinių konstrukcijų, leksemų taisymą 10 balų skalėje dauginamas iš 0,3 koeficiento. (2) Teoriniai klausimai (15%): - 100% - 90% išsamių atsakymų – 1,5 balo; - 80% - 89% išsamių atsakymų – 1 balas; - 70% - 79% išsamių atsakymų – 0,5 balo; - mažiau nei 70 % atsakymų – 0 balų.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
		Kalbos klaidų sąrašas [interaktyvus]	https://www.vlkk.lt/aktualiausias-temos/didziosios-klaidos	Kalbos klaidų sąrašas [interaktyvus]
		VLKK nutarimai, Valstybinės kalbos įstatymas, Konsultacijų bankas [interaktyvūs]	https://www.vlkk.lt/kalbos-politika	VLKK nutarimai, Valstybinės kalbos įstatymas, Konsultacijų bankas [interaktyvūs]
		Naujažodžių duomenynas [interaktyvus]	https://ekalba.lt/naujazodziai/	Naujažodžių duomenynas [interaktyvus]
		Lietuvos Respublikos terminų bankas	https://terminai.vlkk.lt/	Lietuvos Respublikos terminų bankas
SMETONIENĖ, I.	2019	Kalbos normos praktika. Mokomoji knyga	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla	

HUMES, Janes C.	2006	Čerčilio iškalba, Linkolno tvirtybė: geriausių oratorių sėkmės paslaptys		Vilnius: Vaga
KOŽENIAUSKIENĖ, R.	2013	Iškalbos praktika		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
KOŽENIAUSKIENĖ, R.	2009	Juridinės retorikos pagrindai		Vilnius: VĮ Registrų centras
KOŽENIAUSKIENĖ, R.	2001	Retorika: iškalbos stilistika. 2-asis patais. leid.		Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas (MELI)
KOŽENIAUSKIENĖ, R.	2013	Retorinė ir stilistinė publicistinių tekstų analizė		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
ZABIELA, V. (sud.)	1998	Rinktinės advokatų kalbos teisme		Vilnius: Justitia
ZAREFSKY, D.	2011	Oratorystės menas: sėkmės strategijos		Vilnius: Alma littera
HENRRICK J.	2020	The History and Theory of Rhetoric. An Introduction.		Routledge
DIAZ RUIZ, C.; NILSSON, T.	2023	Disinformation and Echo Chambers: How Disinformation Circulates on Social Media Through Identity-Driven Controversies	Journal of Public Policy & Marketing <u>42 (1): 18–35</u>	
Papildoma literatūra				
	1988	Atsakomybė už finansinius nusikaltimus. Valstybinių kaltintojų kalbos. Metodiniai raštai		Vilnius: Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra
LIPEIKA, K.; ZABIELA, V. (sud.)	1984	Advokatų kalbos teisme		Vilnius: Mintis